

УДК: 371.135:80=161.2(045)

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2017-8-15>**Валентина Леонідівна Кришук,**

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови та літератури,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,

вул. Проскурівського підпілля, 139, м. Хмельницький, Україна

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена об'єктивною потребою в підготовці конкурентоспроможного фахівця української філології на сучасному ринку праці. У статті актуалізовано проблему компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутнього фахівця української філології. Розглянуто структуру професійної компетентності студентів-філологів, висвітлено зміст сучасних досліджень щодо компонентів професійної підготовки фахівців української філології. Визначено базові компетентності у професійній підготовці вчителя-словесника, їх показники: соціально-особистісні компетентності (показники: усвідомлення необхідності навчання та самовдосконалення протягом життя; креативність у професійній та науковій діяльності; здатність до системного, критичного мислення); загальнонаукові компетентності (базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвиткові загальної культури, соціалізації особистості, розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку мови й суспільства, орієнтують на морально-етичні цінності, розширюють знання про вітчизняну історію, мову та культуру, а також уміння використовувати ці знання в професійній діяльності; базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах, уміння використовувати інтернет-ресурси; базові уявлення про основи наукової діяльності та її організацію); інструментальні компетентності (здатність до усної та письмової комунікації українською мовою; навички дослідницької діяльності у філології, навички роботи з комп'ютером); комунікативні компетентності (здатність до ділової комунікації в професійній сфері, знання основ ділового спілкування; уміння вести дискусію, аргументувати свою позицію, представляти результати наукової діяльності; здатність оперувати термінологічним апаратом із загального мовознавства для характеристики мовних процесів і явищ). Презентовано експериментальну методику формування професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури. Подано результати початкового і прикінцевого етапів дослідження.

Ключові слова: компетентнісний підхід, професійна підготовка, базові компетентності, майбутні учителі української філології, вчитель-словесник.

Вступ

Процес інтеграції України в європейський та світовий освітній й інформаційний простір зумовлює динамічні зміни в багатьох галузях нашої країни, особливо в освіті. Сьогодні наше суспільство має нагальну потребу у модернізації системи освіти, що зумовлює проблему професійного зростання вчителя, розвитку його професійної компетентності.

Пріоритетним напрямом реформування сучасної вищої освіти є підготовка компетентного фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці. Зазначимо, що «компетентним» у дослідженні вважаємо майбутнього вчителя-філолога, який добре обізнаний у педагогічній діяльності, володіє компетентностями в галузі «Філологія». У рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців-філологів у вищих навчальних закладах пропонується впровадження галузевих стандартів вищої освіти за напрямом «Філологія».

Дотримання компетентнісного підходу в професійній освіті забезпечить її модернізацію, задовольнить виклики нового тисячоліття, дозволить підготу-

вати творчого вчителя, здатного здійснювати інноваційну освітню діяльність. В умовах прагнення до забезпечення якісної вищої освіти, однією з актуальних проблем, що вирішує протиріччя між існуючою освітньою практикою та новими вимогами до результату освіти є ідея компетентнісного підходу в професійній підготовці фахівців.

Проблемі вибору та обґрунтування компетентностей, якими повинен володіти сучасний учитель-словесник, приділено значну увагу науковцями: філологічна компетентність (Г. Галкіна) [1]; професійні компетентності (І. Тришина, В. Коваль) [12]; методична компетентність (О. Семенов) [8].

Професійна компетентність майбутнього вчителя-філолога стала об'єктом дослідження Г. Галкіної. Мовознавець розкрила специфіку соціально-комунікативної компетентності майбутнього філолога, виокремивши суто педагогічну та філологічну компетентності. Під філологічною компетентністю Г. Галкіна розуміє знання наукової термінології, мови й літератури, країнознавчі знання, знання стилістичних прийомів, здатність співставляти мовні явища

тощо. Спираючись на погляди низки вчених щодо комунікативної компетентності майбутнього вчителя-філолога, дослідниця виокремлює такі її компоненти: філологічна, мовна, лінгвістична, лінгводидактична, і зауважує, що формування таких компетентностей у процесі підготовки майбутніх філологів забезпечить їх здатність і готовність до формування мовної особистості учня [1, с. 71].

Розглядаючи особливості підготовки філологів за спеціальністю «Українська філологія» у Львівському та Вроцлавському університетах, Г. П'ятакова робить висновок про необхідність та важливість компетентнісного підходу в системі вищої освіти України. Дослідниця визначає формування професійної компетентності через суму психологічних, дидактичних, методичних компетентностей. При цьому зауважує, що до структури компетентності майбутнього філолога потрібно залучити філологічні компетентності, беручи до уваги комунікативні, що пов'язані з рядом інших компетентностей: лінгвістичної (фонетичні, граматичні, лексичні, орфографічні навички); соціокультурної (знання про рідну країну, її культуру, норми поведінки); дискурсивної (уміння логічно будувати спілкування); стратегічної (уміння почитувати складності у спілкуванні) [7, с. 161]. Г. П'ятакова не заперечує доцільності формування таких філологічних компетентностей як мовознавчі, літературознавчі, культурознавчі, методичні, які в цілому формують професійну компетентність майбутнього українського філолога [6, с. 153].

Вчена Т. Симоненко у своєму дослідженні послуговується терміном «професійна мовнокомунікативна компетентність» студентів-філологів, при цьому зараховуючи до її складу такі компетентності: лінгвістичну (сукупність знань про структуру мовної системи, а також вміння оперувати цими знаннями в процесі професійної діяльності; аналізувати, зіставляти, групувати факти мови); предметну (наявність професійних знань у системі філологічних дисциплін та вміння застосовувати їх у мовленнєвому акті); прагматичну (оволодіння потенціалу педагогічного дискурсу); технологічну (володіння технікою культурного мовлення) [9].

У здійсненні компетентнісного підходу до професійної діяльності майбутнього філолога А. Лановенко виділяє необхідність формування інформаційно-комунікативної компетентності, яка забезпечить здатність учителів-словесників працювати з інформаційними потоками та різними джерелами [4]. Науковець І. Тришина вважає, що професійна компетентність вчителя філолога забезпечується професійно-лінгвістичною, соціальною, компенсаторною компетентністю. До професійно-лінгвістичної компетенції вона зараховує методичну і філологічну. У складі останньої визначає лінгвістичну, соціокультурну, загальногуманітарну компетентності [12, с. 35]. Філологічна компетентність у вищезазначених дослідженнях визначається як сукупність компетентно-

стей, які забезпечують вміння особистості оперувати науковими знаннями, використовувати знання в творчій професійній діяльності, а відтак становлять професійну компетентність вчителя-словесника.

Становленню компетентних учителів-словесників присвячено дослідження Ю. Картавої. Дослідниця виокремлює першочергово необхідність формування лінгвістичних компетентностей, які сприятимуть вдосконаленню та підвищенню мовної і мовленнєвої культури вчителя. Вивчаючи сучасний стан проблеми компетентнісного підходу у підготовці вчителя-філолога, Ю. Картава виділяє педагогічну, психологічну, лінгвістичну, комунікативну, інформаційну, методичну, культурологічну компетентності. Саме лінгвістична компетентність, на думку дослідниці, набуває державної ваги, адже її високий рівень є невід'ємним складником ефективної діяльності навчальних закладів [3].

Ураховуючи сучасні тенденції розвитку освіти, до вже розглянутих вище компетентностей, О. Мосіюк додає інноваційні, визначаючи їх як інтегральні поняття, що включають: інформаційні, науково-дослідні, конструктивні, комунікаційні компетентності [5]. Зауважимо, що такий підхід до визначення компетентностей педагога є доцільним, оскільки сучасний вчитель-словесник повинен вміти обирати найбільш оптимальні шляхи вирішення педагогічних проблем, аналізувати та адекватно оцінювати ситуації у професійній діяльності, поповнювати свої знання та вміння нововведеннями у педагогіці та філології.

Науковець Н. Юрійчук стверджує про те, що професійна підготовка майбутніх учителів-філологів можлива лише за умови наближення навчання у вищих навчальних закладах до реальної професійної діяльності, адже становлення вчителя визначається не лише глибокими знаннями, а й удосконаленням його професійних умінь і навичок у практичній діяльності. Саме тому повинно здійснюватись формування компетентності майбутніх учителів шляхом компетентнісного підходу [13, с. 82].

Як бачимо, підходи науковців до виділення ключових компетентностей у підготовці фахівців української філології неоднозначні. З'ясування сутності компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх філологів, на нашу думку, полягає у визначенні базових компетентностей, якими має оволодіти у процесі навчання випускник філологічного факультету.

Мега статті полягає у дослідженні дієвості комплексу методичних та дидактичних вправ та завдань для формування професійної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність та особливості компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх учителів української мови та літератури;

2. Визначити ключові компетентності, що відображають своєрідність професійної діяльності вчителів-філологів;

3. Дібрати комплекс експериментальних вправ та завдань для студентів-майбутніх філологів;

4. Експериментально перевірити ефективність розробленого методичного інструментарію для формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів.

Методи дослідження

На діагностувальному етапі було задіяно 60 студентів Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, які навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література).

Професійну компетентність діагностовано комплексом експериментальних методів, дібраних для кожного виду компетентностей: соціально-особистісної, інструментальної, загальнонаукової, комунікативної. З метою діагностування показників соціально-особистісної компетентності студентів використано:

- *лист самооцінки педагогічних умінь учителя* за такими параметрами, як-от: схильність до навчання впродовж життя, специфіка педагогічної діяльності, своєрідність педагогічного спілкування;

- *тест «Креативність»* (за Н. Вишняковою), із такими параметрами: творче мислення, допитливість, оригінальність, уява, інтуїція, емоційність, емпатія, почуття гумору, творче ставлення до професії;

- *спеціальну анкету* із запитаннями, що дозволили встановити рівень критичного мислення респондентів, а саме: характерну побудову логічних умовиводів, створення узгоджених між собою логічних моделей і прийняття обґрунтованих рішень: відхилити судження, погодитися з ним або тимчасово відкласти його розгляд (адаптація тестової методики Д. Халперн).

Інструментальні компетентності студентів діагностувались за допомогою *спостереження*, яке демонструвало інформацію щодо вміння послуговуватись мовним та мовленнєвим інструментарієм у дискусії українською мовою (лексико-граматичні тести), спрямованість на вдосконалення мовної та мовленнєвої компетентності на науковому рівні.

Загальнонаукові компетентності було діагностовано за допомогою аналізу результатів поточного оцінювання студентів (усереднені бали за ЄКТС) та *картки самооцінки* рівня інноваційної культури педагогічного працівника (адаптація методики Є. Макагон) за такими параметрами: бар'єри педагогічної діяльності, самоаналіз стимулів і перешкод.

Показники комунікативної компетентності майбутніх учителів-філологів вимірювались за допомогою таких діагностувальних методів:

- *картка самодіагностики* здатності до ділового спілкування за такими параметрами: навички ділової

комунікації, телефонна комунікація, діловий етикет у спілкуванні, виконання промови, риторичний іміджмейкінг;

- *тестова методика* «Комунікативна компетентність»;

- *тест-питальник* «Соціально-комунікативна компетентність».

З метою упорядкування наукової інформації щодо специфіки підготовки майбутніх філологів в контексті компетентнісного підходу використано *аналіз, порівняння, синтез й узагальнення* нормативних документів, педагогічної, філологічної науково-методичної літератури з проблем підготовки майбутніх фахівців української філології.

Результати дослідження та їх обговорення

Проаналізувавши праці дослідників [8; 10; 11] щодо компетентностей, якими повинен володіти майбутній учитель української мови та літератури, програму освітньої підготовки студентів-філологів за бакалаврським рівнем вищої освіти, нами виокремлено такі компетентності:

- *соціально-особистісні компетентності* (показники: усвідомлення необхідності навчання та самовдосконалення протягом життя; креативність у професійній та науковій діяльності; здатність до системного, критичного мислення);

- *загальнонаукові компетентності* (базові уявлення про основи філософії, що сприяють розвитку загальної культури, соціалізації особистості, розумінню причинно-наслідкових зв'язків розвитку мови й суспільства, орієнтують на морально-етичні цінності, розширюють знання про вітчизняну історію, мову та культуру, а також уміння використовувати ці знання в професійній діяльності; базові знання в галузі сучасних інформаційних технологій, навички використання програмних засобів і роботи в комп'ютерних мережах, уміння використовувати інтернет-ресурси; базові уявлення про основи наукової діяльності та її організацію);

- *інструментальні компетентності* (здатність до усної та письмової комунікації українською мовою; навички дослідницької діяльності у філології, навички роботи з комп'ютером);

- *комунікативні компетентності* (здатність до ділової комунікації в професійній сфері, знання основ ділового спілкування; уміння вести дискусію, аргументувати свою позицію, представляти результати наукової діяльності; здатність оперувати термінологічним апаратом із загального мовознавства для характеристики мовних процесів і явищ).

Узагальнені результати сформованої професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури за визначеними компетентностями подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Особливості прояву показників професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури на початковому етапі експерименту (абс. (%))

Показники	Достатній рівень	Задовільний рівень	Низький рівень
Показники соціально-особистісної компетентності	5 (8,33%)	11 (18,33%)	44 (73,34%)
Показники загальнонаукової компетентності	3 (5%)	8 (13,33%)	48 (81,67%)
Показники інструментальної компетентності	11(18,33%)	16 (26,66%)	33 (55,01%)
Показники комунікативної компетентності	10 (16,66%)	7 (11,66%)	43 (71,68%)

Як бачимо з таблиці 1, результати діагностування за визначеними показниками професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури засвідчили, що більшість студентів перебували на низькому і задовільному рівнях.

З метою підвищення рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури було проведено цілеспрямовану роботу на заняттях навчальних дисциплін «Філософія», «Педагогіка», «Психологія», «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови», «Українська пунктуація», «Історія української літератури» тощо, а також у межах предметних гуртків із мови і літератури.

Так, лекційні заняття навчальної дисципліни «Філософія» було доповнено такими темами, як: «Мова як об'єкт філософських досліджень», «Розвиток лінгвофілософських ідей в Україні», «Тенденції розвитку сучасної української філософії мови», на практичних заняттях було проведено семінар «Лінгвофілософські концепції в Україні», до проведення якого студенти отримали завдання розглянути лінгвофілософські концепції Г. Сковороди, О. Потебні, Д. Овсянико-Куликовського та ін. Для самостійної роботи майбутнім учителям було запропоновано написати твір-роздум «Вплив мови на світогляд людини».

У межах навчальної дисципліни використовувалися вправи («Коло ідей», «Мозковий штурм», «Акваріум», «Круглий стіл») на розвиток комунікативних здібностей студентів, вирішувалися педагогічні ситуації, що можуть виникнути на уроках української мови і літератури, проводилися інтелектуальні ігри; семінари, різноманітні мовні і літературні конкурси, публічні виступи тощо.

У процесі викладання фахових дисциплін застосовувалося проблемне навчання, яке передбачало створення проблемних ситуацій для самостійного розв'язання студентами, що забезпечувало міцніше

засвоєння знань, розвивало критичне й аналітичне мислення, розвивало креативні здібності і спрямовувало майбутніх учителів постійне підвищення мовних і літературних знань, вдосконалення мовлення тощо.

Крім цього, на практичних заняттях майбутні вчителі української мови та літератури склали план-конспекти уроків з фразеології, лексикології, орфографії, синтаксису, добираючи цікаві вправи і завдання з метою підвищення інтересу учнів щодо вивчення української мови; опорні блок-схеми. Така робота надавала студентами можливості більш детально подати матеріал із правил сучасної української літературної мови, пунктуації, стилістики та ін.

Зацікавленості студентів сприяло застосування на практичних заняттях різноманітних ігрових методів (ігри-інсценізації, мовні і літературні вікторини, конкурси, тренінги, колективні вирішення творчих завдань, кейс-метод тощо).

Самостійна робота передбачала виконання навчально-дослідних завдань: написання есе, анотацій статей, підготовку рефератів, доповідей, тез на конференції, бібліографічний пошук, розробку мультимедійних презентацій, віртуальних екскурсій, використовуючи Інтернет-джерела.

На заняттях предметних гуртків розглядалися проблемні питання з українського мово- і літературознавства, що сприяли поглибленню знань із курсу теорії літератури, історії розвитку української мови і літератури, відпрацюванню навичок самостійного аналізу художніх творів, навичок самостійної науково-дослідницької діяльності.

Після проведення цілеспрямованої роботи з формування професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури було здійснено повторний зріз за методиками, що використовувалися на початковому етапі дослідження. Узагальнені результати подано в таблиці 2.

Таблиця 2.

Особливості прояву показників професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури на прикінцевому етапі дослідження (абс. (%))

Показники	Достатній рівень	Задовільний рівень	Низький рівень
Показники соціально-особистісної компетентності	15 (25%)	22 (36,66%)	23 (38,34%)
Показники загальнонаукової компетентності	11(18,33%)	26 (43,33%)	21 (38,34%)
Показники інструментальної компетентності	25 (41,66%)	29 (48,33%)	6 (10%)
Показники комунікативної компетентності	23 (38,34%)	29 (48,33%)	8(13,33%)

Як свідчать подані в таблиці 2 дані, рівні сформованості визначених показників у майбутніх учителів української мови і літератури змінилися на краще. Було одержано такі результати: за показниками соціально-особистісної компетентності на достатньому рівні виявлено 25% студентів (було 8,33%), на задовільному рівні – 36,66% (було 18,33%), на низькому рівні – 38,34% (було 73,34%); за показниками загальнонаукової компетентності на достатньому рівні зафіксовано 18,33% (було 5%) респондентів, на задовільному рівні – 43,33% (було 13,33%), на низькому рівні – 38,34% (було 81,67%); за показниками інструментальної компетентності на достатньому рівні перебували 41,66% студентів (було 18,33%), на задовільному – 48,33% (було 26,66%), низькому – 10% (було 55,01%); за показниками комунікативної компетентності достатній рівень виявили 38,34% майбутніх учителів (було 16,66%), задовільний рівень – 48,33% було 11,66%), низький рівень – 13,33% було 71,68%).

Висновки

1. Визначено, що проведення цілеспрямованої роботи на засадах компетентнісного підходу в освітньому процесі педагогічних вишів сприяє формуванню професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури.

2. Визначено базові компетентності у професійній підготовці вчителя-словесника, їх показни-

ки: соціально-особистісні компетентності; загальнонаукові компетентності; інструментальні компетентності; комунікативні компетентності.

3. Презентовано експериментальну методику, що складалась із комплексу дидактичних та методичних вправ для студентів. Упровадження вправ для формування професійної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури передбачала цілеспрямовану роботу зі студентами на заняттях навчальних дисциплін «Філософія», «Педагогіка», «Психологія», «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови», «Українська пунктуація», «Історія української літератури» тощо, а також у межах предметних гуртків із мови та літератури.

4. Перевірено, що впровадження комплексу дидактичних та методичних вправ сприяло формуванню означених компетентностей у процесі підготовки студентів-філологів, забезпечувало їх основними знаннями, базовими, методологічними та загальними вміннями, підвищило мовленнєву культуру, рівень професійної комунікації.

До перспективних напрямів дослідження відносимо розкриття особливостей формування окремих компетентностей, з'ясування їх ролі в професійній підготовці вчителя української мови та літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галкіна Г. Компетентність майбутнього вчителя-філолога в сучасній освітній системі / Галина Галкіна // Матеріали III всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (Переяслав-Хмельницький, 2001). – Переяслав-Хмельницький, 2001. – С. 71-73.

2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за заг. ред. С. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.

3. Картава Ю. К. Лінгвістична компетентність як важлива складова професіоналізму вчителя-філолога [Електронний ресурс] / Ю. К. Картава // СОЦІУМ. НАУКА. КУЛЬТУРА : матеріали XIII міжнар. наук. інтернет-конф. (25–27 січня 2017 р.). – Режим доступу : <http://intkonf.org/kartava-yuklingvistichna-kompetentnist-yak-vazhliva-skladova-profesionalizmu-vchitelya-filologa/>

4. Лановенко А. О. Підготовка майбутнього вчителя філологічного профілю на основі компетентнісного підходу [Електронний ресурс] / А. О. Лановенко. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc...25/pidgotovka%20maubytnogo%20vchutelya.pdf

5. Мосіюк О. О. Інноваційні компетенції вчителя / О. О. Мосіюк // Реалізація компетентнісного підходу в системі професійної освіти педагога. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – С. 13-139.

6. П'ятакова Г. Формування професійної компетентності магістра-філолога в умовах освітніх змін / Галина П'ятакова // Вісник Львівського університету. Сер. : Педагогічна. – 2009. – Вип. 25, ч. 3. – С. 151-160.

7. П'ятакова Г. Особливості підготовки магістрів за спеціальністю «Українська філологія» у Львівському та Вроцлавському університетах / Галина П'ятакова // Вісник Львівського університету. Сер.: Педагогічна. – 2011. – Вип. 27. – С. 155-162.

8. Семенов О. М. Система професійної підготовки майбутніх учителів української мови та літератури (в умовах педагогічних університетів) : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / Олена Миколаївна Семенов. – К., 2005. – 476 с.

9. Симоненко Т. В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів / Т. В. Симоненко. – Черкаси, 2006. – 328 с.

10. Скуратівський Л. До питання про значення поняття «мовленнєвий розвиток» та інші близькі за змістом поняття / Л. Скуратівський // Українська мова і література в школі. – 2005. – № 3. – С. 2-4.

REFERENCES

1. Halkina, H. (2001). Kompetentnist maibutnoho vchytelia-filoloha v suchasni osvitni systemi [Competence of future Philology teacher in modern educational system]. *Materialy III vseukr. nauk.-prakt. Internet-konf. (Pereiaslav-Khmelnytskyi, 2001) – Proceedings of 3rd Ukrainian internet conference*, (pp. 71-73). Pereiaslav-Khmelnytskyi [in Ukrainian].

2. Nikolaieva, S. (Ed.). (2003). *Zahalnoevropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [General European recommendations in language education: studying, teaching, evaluating]*. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].

3. Kartava, Yu. K. Linhvistychna kompetentnist yak vazhlyva skladova profesionalizmu vchytelia-filoloha [Linguistic competence as a significant component of Philology teachers' professionalism]. *SOTSiUM. NAUKA. KULTURA: materialy KhIII mizhnar. nauk. internet-konf. – Society. Science. Culture. Proceedings of 13th international conference*. Retrieved from: <http://intkonf.org/kartava-yuk-lingvistichna-kompetentnist-yak-vazhlyva-skladova-professionalizmu-vchytelya-filologa/> [in Ukrainian].

4. Lanovenko, A. O. *Pidhotovka maibutnoho vchytelia filolohichnoho profilu na osnovi kompetentnisnoho pidkhodu [Training future Philology teacher based on competence approach]*. Retrieved from: www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc...25/pidgotovka%20maubytnogo%20vchutelya.pdf [in Ukrainian].

5. Mosiuk, O. O. (2013). Innovatsiini kompetentsii vchytelia [Innovative competences of a teacher]. *Realizatsiia kompetentnisnoho pidkhodu v systemi profesiinoy osvity pedahoha – Implementation of competence-based approach into the system of professional training*, (pp. 13-19). Yalta: RVV KHU [in Ukrainian].

6. Piatakova, H. (2009). Formuvannia profesiinoy kompetentnosti mahistra-filoloha v umovakh osvitnikh zmin [Forming professional competence of master degree philologist in terms of education changes]. *Visnyk*

11. Соколова І. Формування філологічної компетенції фахівців у контексті мовної освіти [Електронний ресурс] / І. Соколова // Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2009. – №9. – Режим доступу:

https://cyberleninka.ru/viewer_images/15658160/f/1.png

12. Трешина І. В. Развитие профессионально-лингвистической компетенции преподавателя иностранного языка в курсе «Профессионально-педагогическая интерпретация текста»: дис... канд. пед. Наук / И. В. Трешина. – М., 2005. – 233 с.

13. Юрійчук Н. Професійна підготовка майбутнього вчителя української мови та літератури в умовах модернізації вищої освіти в Україні / Н. Юрійчук // Вісник Чернігівського національного університету. Сер.: Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 137. – С. 80-82.

Lvivskoho universytetu. Ser.: Pedahohichna – Bulletin of Lviv University. Pedagogy, 25, 151-160 [in Ukrainian].

7. Piatakova, H. (2011). Osoblyvosti pidhotovky mahistriv za spetsialnistiu «Ukrainska filolohiia» u Lvivskomu ta Vrotslavskomu universytetakh [Peculiarities of training master degree students making in Ukrainian philology in Lviv and Vroslav universities]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Ser.: Pedahohichna – Bulletin of Lviv University. Pedagogy*, 27, 155-162 [in Ukrainian].

8. Semenoh, O. M. (2005). Systema profesiinoy pidhotovky maibutnykh uchyteliv ukrainskoy movy ta literatury (v umovakh pedahohichnykh universytetiv) [System of professional training of future Ukrainian teachers]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Symonenko, T. V. (2006). *Teoriia i praktyka formuvannia profesiinoy movnokomunikativnoy kompetentsii studentiv filolohichnykh fakul'tetiv [Theory and practice of forming Philology teachers' linguistic and communicative competence]*. Cherkasy [in Ukrainian].

10. Skurativskiy, L. (2005). Do pytannia pro znachennia poniattia «movlenniievi rozvytok» ta inshi blyzki za zmistom poniattia [Revisiting the issue of the essence of “speech development” concept and other related phenomena]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*, 3, 2-4 [in Ukrainian].

11. Sokolova, I. (2009). Formuvannia filolohichnoy kompetentsii fakhivtsiv u konteksti movnoi osvity [Forming philological competence of experts in terms of philological education]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia – Bulletin of Mariupol state humanitarian university. Philology*, 9. Retrieved from: https://cyberleninka.ru/viewer_images/15658160/f/1.png [in Ukrainian].

12. Treshyna, Y. V. (2005). Razvitie professionalno-lingvisticheskoy kompetentsii prepodavatelya inostran-

nogo yazyka v kurse «Professionalno-pedagogicheskaya interpretatsiya teksta» [Development of professional linguistic competence of foreign language teachers in the course of Professional pedagogical text interpretation]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Ukrainian].

13. Yuriichuk, N. (2016). Profesiina pidhotovka maibutnoho vchytelia ukrainskoi movy ta literatury v

umovakh modernizatsii vyshchoi osvity v Ukraini [Professional training of future Ukrainian language and literature teachers in terms of Ukrainian education modernization]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Pedagogichni nauky – Bulletin of Chernihiv national university. Pedagogical sciences*, 137, 80-82. [in Ukrainian].

Valentyna Kryshchuk,

*PhD (Candidate of Philological Sciences), associate professor,
Department of Ukrainian Language and Literature,
Khmelnysk Humanitarian Pedagogical Academy,
139, Proskurivskoho Pidpillia Str., Khmelnytskyi, Ukraine*

PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE: COMPETENCE-BASED APPROACH

The relevance of the issue is explained by the need for training highly-qualified experts in the field of the Ukrainian language who can be competitive at modern labor market. The paper aims to reveal the peculiarities of competence-based approach to training students majoring in the Ukrainian language and literature in terms of transformations taking place in the system of higher education, as well as to find out the key competences necessary for efficient work in the field. There have been distinguished the following key competences and their indicators: socio-personal competences (indicators: understanding the necessity of lifelong education and self-development; critical thinking skills), general scientific competences (basic knowledge on Philosophy contributing to the development of general culture, socialization, understanding the bonds between the development of the language and the society, the ability to use ICT in work, general research skills, etc.), instrumental competences (oral and written communication skills, research skills in the field of Philology); communicative competence (business communication skills, knowledge of terminology within a specialty, etc.). The experiment involved 60 students majoring in the Ukrainian language and literature who were divided into control and experimental groups. The control group was taught according to traditional methods and there has been introduced the experimental technique of forming future Ukrainian language teachers' professional competence by means of such disciplines as "Philosophy", "Pedagogy", "Psychology", "Stylistics of Ukrainian Language", "History of Ukrainian Literature", etc. in the experimental group. The set of didactic and methodical exercises implemented in the curriculum of the experimental group has contributed to the formation of the key competences of students which has been experimentally checked according to the distinguished indicators.

Keywords: competence-based approach, professional training, key competences, future Ukrainian teachers, philologist.

Подано до редакції 20.06.2017

Рецензент: д. пед. н., проф. Т. Ю. Осипова